

INTERJÚ

idegenrendészeti ügyekben eljáró hatóságoknak is. Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a terrorizmus kérdését nem szabad összekapcsolni általánosságban a menekültekkel. Véleményem szerint a drasztikusan növekvő illegális migráció az, ami ebben a tekintetben vitathatatlanul súlyos veszélyforrás.

■ *Miként jellemezné az unió korábbi bevándorláspolitikáját (volt-e ilyen), és mikor érzékelték, hogy olyan válság van kibontakozóban, amelynek kezeléséhez új direktívákra lenne szükség?*

V. Zs.: A közös európai migrációs és menekültügyi politika hosszú egyeztetési folyamat, többéves viták eredményeként alakult ki. Azok az európai uniós normák, amelyek ma meghatározzák a tagállamok cselekvési lehetőségeinek kereteit, éppen ezért nem is alkalmasak arra, hogy választ adjanak a jelenlegi problémákra. A tagállamok egy olyan közös normarendszert alkotnak, amely „békeidőben” valóban működőképes lehet, válsághelyzetben azonban nem teszi lehetővé, hogy a tagállamok megfelelő válaszokat adjanak a problémákra, pedig erre igen nagy szükség lenne egyrészt éppen valódi menekültek, másrészt pedig a biztonsági kockázatok csökkentése érdekében is. A tömeges beáramlás miatt a tagállamok egy része, a tranzitországok, de már a célszágok is, óriási ügyteherrel küszködnek. Jelentős a lemaradás a menedékkérelmek feldolgozása terén, rosszul vagy egyáltalán nem működik a dublini rezsím, a származási országokba történő visszaküldés is nagy nehézségekbe ütközik. Mindez rávilágít az európai uniós normarendszer számos hibájára és hiányosságára. Ki kell mondani, hogy az Európai Unió nagyon elkésett a megoldás keresésével, és jelenleg is olyan kérdésekről folyik a vita (mint például a kvótarendszer), amelyek valójában nem tudják orvosolni azokat az egyre súlyosabb problémákat, amelyekkel nap mint nap szembesülünk. Abban nem hishetünk, hogy a migrációs nyomás enyhülni fog, ezért ha a közös cselekvés nem valósul meg, ha a tagállamok még a biztonság erősítése érdekében szükséges legfontosabb kérdésekben sem tudnak megállapodni, akkor meglehetősen borúlátóan tekinthetünk a következő évekre.

■ *A kialakult helyzetben a bevándorlási igazgatás szakemberei tettek-e javaslatokat a politikai vezetésnek a rendkívüli helyzetben az önök által legsürgősebbnek ítélt intézkedések megtételére?*

V. Zs.: Feladatköréből adódóan – szorosan együttműködve a rendvédelmi szervekkel – a hivatal folyamatosan értékelt és elemezte a helyzetet, prognózisokat készített, amelyek alapján javaslatokat tett mind a jogszabályi környezet módosítására, mind a szükséges kormányzati intézkedések megtételére. 2015-ben

„Abban nem hishetünk, hogy a migrációs nyomás enyhülni fog...”
Beszélgetés dr. Végh Zsuzsannával

INTERJÚ

számos olyan kormányzati döntés született, amelyek éppen azt célozták, hogy a menekültügyi és migrációs szervezeti rendszer megbirkózhasson azokkal a súlyos nehézségekkel, amelyeket a kirívó mértékű tömeges beáramlás váltott ki. A hivatal megközelítőleg tízmilliárd forint költségvetési többletforrást kapott ahhoz, hogy bővítse az általa működtetett intézmények befogadó kapacitását, valamint növelje a hatósági vagy szociális feladatokat ellátó állomány létszámát.

■ *Ha a kormányzat előre látta a tömeges bevándorlás veszélyét, miért gondolták úgy a végrehajtó hatalom csúcsán, hogy erre adekvát válasz egy menekülttábor bezárása ahelyett, hogy a befogadó kapacitás bővítésén gondolkodtak volna?*

V. Zs.: A debreceni befogadóállomás bezárásáról azután született kormányhatározat, miután sor került a menedékjogi és idegenrendészeti jogszabályok, valamint a büntető törvénykönyv módosítására, szigorítására, továbbá a szerb, majd a horvát zöldhatár lezárására. Ezek következtében ugyanis drasztikusan visszaesett a hazánkat érintő illegális migráció és ezzel összefüggésben a menedékkérők száma is. A befogadó intézmények visszaálltak a korábbi működési rendre, azaz nem kellett már fenntartani azokat a rendkívüli intézkedéseket (mint például a befogadó létesítményekben lévő sportsarnokok elszállásolásra történő igénybevétele), amelyeket a migrációs helyzet kényszerített ki. Ami a debreceni befogadóállomást illeti, bezárása már régóta napirenden volt, aminek több oka is van. Ez az intézmény 1995-ben kezdte meg a működését, egy volt szovjet laktanya területén alakították ki, az ott található épületek nagy része az 1930-as és 1950-es években épült. Bár az azóta eltelt időben több fejlesztést is végrehajtottunk, az intézményt ennek ellenére sem lehetett ideálisnak nevezni. A befogadó kapacitást tekintve ez volt a legnagyobb befogadóállomásunk, ahol az elhelyezettek száma az év első felében gyakran meghaladta az ezeröttszázat, ez pedig számos probléma, rendkívüli esemény forrása volt. Már a korábbi években sem volt ritka, hogy az intézményben élők között olyan összetűzésekre került sor, amelyek súlyos sérülésekkel jártak, ezen túlmenően pedig félelmet keltettek a befogadóállomás környezetében élő magyar állampolgárok körében. Az ingatlanon kapott helyet egy menekültügyi őrzött befogadóközpont is, ami szintén növelte a feszültséget, ezen felül a területen található egyes épületekben más közigazgatási hatósági és rendvédelmi feladatokat ellátó szervezeti egységek elhelyezésére is sor került. A nemzetközi tapasztalatok is azt támasztják alá, hogy a kisebb, legfeljebb néhány száz ember befogadására alkalmas intézmények tudnak a leghatékonyabban működni, és az sem hátrány, ha a létesítmény csak egyféle funkciót tölt be.

INTERJÚ

■ *Volt-e lehetőségük előzetesen véleményezni a bevándorlással kapcsolatos lakossági kérdőíveket, illetve a készülő plakátkampányt, a kerítésépítés tervét, vagy a tömeges bevándorlás miatti válsághelyzet törvényben történő szabályozását? Ezek a politikai és jogi lépések segítették-e a hivatal munkáját?*

V. Zs.: A bevándorlással kapcsolatos lakossági kérdőívek kibocsátása, a plakátkampány elindítása vagy az ideiglenes határzár kiépítése politikai döntés következménye. A migrációs válsághelyzet törvényben történő szabályozását azonban széles körű közigazgatási egyeztetési folyamat előzte meg, ennek a hivatal aktív részese volt. A szeptember 15-én hatályba lépő jogszabályok több tekintetben is hoztak pozitív irányú változást. Egyrészt pontosan megfogalmazták azokat a cselekvési lehetőségeket, amelyek a korábban alig kordában tartható és nehezen kontrollálható migrációs folyamatokat szabályozottabb mederbe terelték, másrészt eszközöket adott a hatóságoknak ahhoz, hogy eredményesebben léphessenek fel a visszaélések ellen.

■ *Mennyi bevándorlót regisztráltak 2015-ben?*

V. Zs.: Megközelítőleg százhetvenhétezer menedékkérőt regisztráltunk, az illegális határátlépők száma ennek több mint kétszerese. Az év első felében szinte mindenki, aki illegálisan lépte át a határt, menedékjogot kért, ez a helyzet később, miután a migránsok egyre inkább megtagadták az együttműködést a hatóságokkal, megváltozott. Sokan úgy vélték, hogy a menedékkérőként történő magyarországi regisztráció elmaradása számukra nagyobb esélyt teremt arra, hogy például Németország befogadja őket. Ez idő szerint kevés a kérelmező, naponta átlagosan tíz-tizenöt új kérelmet veszünk nyilvántartásba.

■ *Van-e adat arról, hogy hányan maradnak Magyarországon?*

V. Zs.: Sokszor elhangzott már különböző nyilatkozatokban, hogy Magyarország tranzitország, tehát az illegálisan ideérkező migránsok vagy valódi menekültek meghatározó többsége nem kíván itt maradni, de rajtunk keresztül vezet az út a célszabályokba. Ez az oka annak például, hogy a hivatal menekültügyi hatósága 2015-ben több mint százharmincezer menedékkérő esetében hozott eljárást megszüntető végzést arra tekintettel, hogy a külföldi ismeretlen helyre távozott. A nemzetközi védelem valamely formájában részesülők nagy része szintén elhagyja az országot annak ellenére, hogy a hatóság a társadalmi beilleszkedésük elősegítése érdekében integrációs szerződés alapján pénzügyi támogatást is nyújt nekik.

„Abban nem hihetünk, hogy a migrációs nyomás enyhülni fog...”
Beszélgetés dr. Végh Zsuzsannával

INTERJÚ

■ *Mennyien vannak most befogadóállomásokon? Mennyi a meglévő férőhely?*

V. Zs.: Figyelembe véve a menedékgjogot kérő külföldiek számának jelentős csökkenését, a befogadó kapacitás elegendő. Természetesen, ha változik a migrációs helyzet, vagy ezt egyéb körülmény indokolta teszi, rövid időn belül képesek vagyunk bővíteni a férőhelyek számát.

■ *Előrejelzések szerint mire számíthatunk a következő időszakban? Mekkora létszámmra lehet felkészülni?*

V. Zs.: Ez idő szerint igen nehéz prognózist megfogalmazni, mivel sok körülmény befolyásolhatja a helyzet alakulását. Álláspontom szerint nem számíthatunk arra, hogy az illegális és tömeges migráció kérdésköre lekerül az európai politikai döntéshozók asztaláról, különösen nem most, amikor a nemzetközi terrorizmus már közvetlen és valós fenyegetést jelent a tagállamokra. Sajnos minden jel arra mutat, hogy a válságövezet országaiban rövid távon nem számolhatunk a helyzet normalizálódásával, és egyelőre a gazdasági migránsokat sem lehet megállítani. Az európai uniós összefogás és végre konkrét cselekvés sokat segíthetne a problémák megoldásában, de nem vagyok túl bizakodó abban a tekintetben, hogy ez hamarosan megvalósul.

■ *Milyen adatokat vesznek fel a kérelmezőkről? Mi az eljárás menete?*

V. Zs.: A regisztrációs folyamat lényege, hogy rögzítjük a menedékkérő személyes adatait: ujjnyomatát és arcképét, ezek az adatok nemcsak a hazai menekültügyi nyilvántartásba, hanem az Eurodac-rendszerbe is bekerülnek. Utóbbi szolgálhat alapul ahhoz, hogy megállapítható legyen, mely tagállam felelős a menedékkérelmeg vizsgálásáért. A menekültügyi eljárás fontos mozzanata az ügyfél meghallgatása, ez nemcsak a menekülés okainak feltárását célozza, hanem gyakran a kérelmező szavahihetőségének tisztázását is. A menekültügyi hatóság a szakhatóságok (Alkotmányvédelmi Hivatal, Terrorelhárítási Központ) állásfoglalásának figyelembevételével dönt a nemzetközi védelem megadásáról vagy megtagadásáról és a külföldi kiutasításáról. A hatóság döntését a kérelmező a bíróság előtt megtámadhatja.

■ *Honnan érkezik a kérelmezők többsége?*

V. Zs.: Tavaly több mint száz ország polgára kért Magyarországon menedékgjogot. Legtöbben Szíriából, Afganisztánból, Koszovóból, Pakisztánból és Irakból érkeztek.

INTERJÚ

■ *Automatikusan beadják a kérelmet? Aki nem adja be a menedékkérelmet, az vajon miért nem teszi?*

V. Zs.: Jelenleg az illegálisan érkezők nagyobbik része nem nyújt be nemzetközi védelem iránt kérelmet, részben a már említett okból, részben pedig azért, mivel abban érdekelt, hogy a magyar hatóságok minél előbb küldjék őket vissza például Szerbiába, ahonnan nyilván újra megkísérelnék a továbbutazást a célország felé.

■ *Mi történik, ha valaki nem adja be a kérelmet?*

V. Zs.: Azoknak az illegális határátlépőknek az ügyében, akik nem kérnek hazánktól nemzetközi védelmet, az idegenrendészeti hatóság jár el, és ha nem áll fenn a visszaküldés tilalma, sor kerül a külföldi kiutasítására.

■ *Hogyan bírkóznak meg a hatalmas munkával? Felvetődött-e a létszám emelése, illetve a költségvetésük növelése?*

V. Zs.: 2015 valóban nagyon nehéz volt az egész intézménynek, a munkatársaim óriási erőfeszítéseket tettek annak érdekében, hogy megbirkózzanak a feladatokkal. Folyamatos, huszonnégy órás munkarendben dolgoztunk, beleértve a munkaszüneti napokat is. Óriási segítséget jelentett, hogy a kormány lehetővé tette a létszámnövelést, ennek következtében az év folyamán több száz új munkatársat tudtunk munkába állítani. A közfoglalkoztatási program alapján lehetőségünk nyílt közmunkások foglalkoztatására, továbbá a rendőrségtől könnyített szolgálatot ellátó állomány igénybevételére. A befogadó intézményekben elhelyezettek ellátásához is megkaptuk a szükséges költségvetési többletforrást.

■ *Hogyan zajlik a munka a befogadóállomásokon? Mekkora a nyomás a munkatársakon?*

V. Zs.: A munka jelenleg a normál rendben folyik, ugyanis a kérelmezők számának csökkenésével már nem hárul akkora teher az ott dolgozó közalkalmazottakra.

■ *Papírok nélkül hogyan tudnak elbírálni menekültstátust? Mennyi ideig tart a folyamat?*

V. Zs.: A menedékkérők többségére jellemző, hogy nincs személyazonosító okmányuk, vagy ha mégis, az okmányukat elrejtik a hatóság előtt. Éppen ezért az egyik legnehezebb feladat a kérelmező személyazonosságának megállapítása. Gyakran előfordul, hogy nem a valós adataikat tüntetik fel, és más

„Abban nem hishetünk, hogy a migrációs nyomás enyhülni fog...”
Beszélgetés dr. Végh Zsuzsannával

INTERJÚ

ország állampolgárának vallják magukat. *Angela Merkel* bejelentése után például ugrásszerűen megnövekedett a magukat szír állampolgárnak vallók száma. Természetesen vannak eszközeink arra és bőven vannak tapasztalataink is a tekintetben, hogy jó eséllyel kiszűrjük a valótlan állításokat, de ez időigényes folyamat. Normál esetben egy menekültügyi eljárás, figyelembe véve a bírósági felülvizsgálat időtartamát is, négy, bonyolultabb esetben öt hónapot vehet igénybe.

■ *A regisztrált menedékkérő is illegális bevándorlónak számít?*

V. Zs.: Természetesen nem, miután a menedékkérőt megilleti a területen maradás joga mindaddig, amíg az ügyében megszületik az az elutasító döntés, amely már további jogorvoslattal nem támadható meg.

■ *Milyennek ítéli az unió illetékes szerveivel meglévő együttműködést, várna-e nagyobb támogatást? Segítséget jelentene, ha új, távlatos menekültügyi stratégiát dolgozna ki az unió?*

V. Zs.: Véleményem szerint most nem új és főként nem hosszú távra szóló menekültügyi stratégia kidolgozására van szükség, hanem konkrét döntésekre, és ezek nyomán gyors cselekvésre. A tagállamoknak konszenzusra kellene jutniuk a külső határok védelmének kérdésében, de nemcsak az elvek szintjén. Ha e tekintetben nem sikerül rövid időn belül eredményt elérni, ha nem sikerül egymás érdekeinek tiszteletben tartása mellett konszenzust teremteni, akkor a jelenlegi problémák nemcsak fennmaradnak, hanem növekedni fognak, nem is szólva a biztonsági kockázatokról.

Készítette: Végh Zsuzsanna
szerkesztőségi titkár